PRANEŠIMAS IR SANTRAUKA

Geoterminių šilumos siurblių verslo iššūkiai

Reguliavimas / ekonomika / technologinė kokybė

Pagrindinis klausimas: kaip užtikrinti sektoriaus plėtrą, kartu saugant žemės gelmes ir vartotojų interesus?

Autorius: Žygimantas Palaitis, LGA valdybos narys.

Santrauka

- Sektoriaus potencialą skatina energinio efektyvumo ir dekarbonizacijos tikslai.
- Augimą riboja didelės pradinės investicijos, administracinės procedūros ir specialistų kompetencijų skirtumai.
- Svarbiausias uždavinys – suderinti aplinkos apsaugą, sistemų patikimumą ir proporcingą reguliavimą.

Technologijos ir vertės grandinė

- Vertikalūs gręžiniai: mažesnis reikalingas žemės plotas, bet didesnė gręžimo darbų dalis.
- Horizontalūs kolektoriai: seklūs, tačiau reikalauja didesnio laisvo sklypo ploto.
- Atviros požeminio vandens sistemos: kitokia hidrogeologinė ir reguliacinė rizika.
- Vertės grandinė: tyrimai → projektavimas → gręžimas → montavimas → priežiūra.

Kodėl tai svarbu Lietuvai?

- Vietinis žemos temperatūros šilumos šaltinis gali mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro.
- Tinkamai suprojektuotos sistemos gali pasiekti aukštą sezoninį efektyvumą.
- Elektros kainos ir elektros gamybos taršos intensyvumas lemia ekonominį bei klimato rezultatą.
- Rinkos augimas priklauso nuo visos įrengimo grandinės kokybės.

Pagrindiniai verslo iššūkiai

- Administracinės procedūros ir skirtingų teisės sričių sankirta.
- Didelės pradinės investicijos ir jautrumas finansavimo sąlygoms.
- Konkurencija su pigiau įrengiamomis oras–vanduo sistemomis.
- Geologinių sąlygų įvairovė ir projektavimo neapibrėžtumas.
- Kvalifikuotų projektuotojų, gręžėjų ir montuotojų poreikis.

Teisinio reguliavimo laukas

- Žemės gelmių naudojimo ir geoterminių gręžinių įrengimo reikalavimai.
- Požeminio vandens apsauga ir aplinkosauginiai apribojimai.
- Statybos, pastatų inžinerinių sistemų ir energinio naudingumo nuostatos.
- Saugomos teritorijos, specialiosios žemės naudojimo sąlygos.
- Konkrečiam projektui būtina tikrinti aktualias teisės aktų redakcijas.

Administracinės kliūtys

- Projektų dalyviai susiduria su skirtingų institucijų kompetencijomis.
- Procedūrų trukmė ir dokumentacijos apimtis veikia galutinę kainą.
- Uždaro kontūro ir atviros sistemos rizika bei reikalavimai neturėtų būti automatiškai sutapatinami.
- Reguliavimo proporcingumas turi būti vertinamas pagal vietos sąlygas ir galimą poveikį aplinkai.

Ekonominis konkurencingumas

- Vertinti būtina bendrą gyvavimo ciklo kainą, ne vien įrangos įsigijimą.
- Didesnis sezoninis efektyvumas gali mažinti elektros sąnaudas.
- Investicijos į grėžinius, projektavimą ir darbus ilgina atsipirkimą.
- Rinkos argumentai: patikimumas, eksploatavimo stabilumas ir ilgaamžiškumas.

Finansavimo ir paramos reikšmė

- Paramos schemos gali sumažinti pradinių investicijų barjerą.
- Trumpi kvietimų laikotarpiai ir kintantys kriterijai apsunkina verslo planavimą.
- Svarbu aiškiai atskirti paramą gyventojams, viešajam sektoriui ir įmonėms.
- Paramos tinkamumas turi būti tikrinamas pagal konkretaus kvietimo sąlygas.

Geologinės ir techninės rizikos

- Nepakankamai įvertintas grunto šiluminis laidumas lemia netinkamą šilumokaičio dydį.
- Netinkamas gręžinių išdėstymas gali mažinti ilgalaikį efektyvumą.
- Nekokybiškas gręžinių sandarinimas gali kelti požeminio vandens apsaugos riziką.
- Būtinas ilgalaikio grunto šiluminio balanso vertinimas.

Kokybė ir atsakomybė

- Aiškiai apibrėžti projektuotojo, gręžimo rangovo ir montuotojo atsakomybę.
- Taikyti kokybės patikros, bandymų ir dokumentavimo procedūras.
- Stiprinti specialistų kvalifikacijos kėlimą ir techninę priežiūrą.
- Klientui pateikti realistiškas efektyvumo ir sąnaudų prognozes.

Siūlomi sprendimai

- Proporcingai diferencijuoti procedūras pagal sistemos tipą ir aplinkosauginę riziką.
- Didinti patikimų geologinių duomenų prieinamumą.
- Standartizuoti gyvavimo ciklo ekonominį vertinimą.
- Didinti paramos politikos prognozuojamumą.
- Stiprinti techninės kokybės kontrolę ir atsakomybę.

Išvados

- Geoterminių sistemų plėtrą lemia ne tik įrangos technologinis efektyvumas.
- Reguliavimo aiškumas ir administracinė našta tiesiogiai veikia verslo sąnaudas.
- Ekonominė nauda turi būti pagrįsta realiomis vietos sąlygomis.
- Tvari plėtra reikalauja subalansuoti investicijas, geologinę apsaugą ir techninę kokybę.

SKAIČIAVIMO PRIEDAS

Iliustracinis ekonominis palyginimas

Metinis šilumos poreikis: 20 000 kWh | Elektra: 0,25 €/kWh

	Geoterminė	Oras–vanduo
Sezoninis SCOP	**4,5**	**3,5**
Elektros poreikis	**4 444 kWh**	**5 714 kWh**
Elektros išlaidos	**1 111 €**	**1 429 €**

Metinis skirtumas: apie 318 €. Skaičiavimas iliustracinis; neįtrauktos įrengimo ir priežiūros išlaidos.